

Evandeoska perspektiva jedinstva i doprinos Protestanskog evandeoskog vijeća zajedništvu kršćana u Hrvatskoj

Mladen JOVANOVIĆ
Biblijski institut, Kušlanova 21, Zagreb
mladen.jovanovic@zg.t-com.hr

UDK: 286: 261.8
Stručni članak
Primljeno: 2. 4. 2008.
Prihvaćeno: 10. 4. 2008.

Sažetak *Jedinstvo nije samo neispunjena ideja kršćanskoga svijeta, nego biblijski utemeljen postulat vjerodostojnosti i održivosti Crkve. U svojoj povijesti Crkva je pokazala da bez jedinstva prestaje biti "sol i svjetlo". Jedinstvo se ne može ideološki nametnuti, nego jedino zajedništvom izgrađivati. Tome je snažan dokaz iskustvo hrvatskih crkava reformacijske baštine koje su u posljednjih dvadesetak godina u praksi dokazale da se mnoge velike stvari događaju kad se Božja djeca slože.*

Uvod

Oduvijek je postojala stalna želja za jedinstvom crkava utemeljenih na idejama reformacije. Svetopisamski postulati su tu nedvojbeni - Crkva je nastala da bude jedna i da bude jedno Tijelo Kristovo na Zemlji, kojim se njezin Tvorac uvijek i ponovo proslavlja. Zapisi iz Djela apostolskih, te svojevrstne kronike novozavjetne Crkve, takvu težnju potvrđuju.

„Mnoštvo je vjernika bilo jedno srce i jedna duša. Nitko nije nazivao svojim ono što mu je pripadalo, već je među njima sve bilo zajedničko“ (Dj 4,32).

Čvrsto vjerujem da jedinstvo i zajedništvo kršćana nije propala iluzija, nego stvarnost koju ne treba stavljati u zapećak. Iskustva međusobnog zbližavanja crkava reformacije i reformacijske baštine u Hrvatskoj dragocjena su u tom pogledu. Činjenica je da su vodeći ljudi tih crkava, a i pojedine crkve, često surađivali na načelima ruka ruku mije, ne umanjuje značenje te i takve suradnje. Mnogo dobra

se dogodilo u prijelomnim vremenima osamostaljenja Republike Hrvatske i za domovinskog rata. Stječe se dojam da nas je muka i neizvjesnost približila i Bogu i jedne drugima.

Biblijski uvjeti i razlozi za jedinstvo

“... da svi budu jedno. Kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno, da svijet vjeruje da si me ti poslao!” (Iv 17,21).

Ove Isusove riječi rado su čitane u svim kršćanskim krugovima. Na temelju njih izrečene su mnoge nadahnute i poticajne propovijedi. Isusova molitva često je popraćena uzdahom: “Kad bi barem tako bilo...” Kao da jedinstvo i zajedništvo kršćana ovisi samo o Božjoj volji, a ne i želji i naporima samih kršćana. Ako je mir nedosanjani san čovječanstva, onda je jedinstvo nedosanjani san kršćanskoga svijeta. Prema Isusovim riječima iz Ivanova evanđelja 17, jedinstvo nije samo uporna težnja i neispunjena želja, nego uvjet vjerodostojnosti i opstanka kršćanstva. Zato Isus zaključuje 21. redak: “da svijet vjeruje” (Iv 17).

Da bi se jedinstvo ostvarilo, valja, na prvom mjestu, jedinstvo razumjeti. Jedinstvo živoga, a Crkva je živa ili nije crkva, ne postiže se lijepljenjem, miješanjem, gnječenjem, nego spajanjem živoga s živim. Tek Tvorac svega živoga može graditi svoju živu Crkvu. I stoga se jedinstvo Crkve ne postiže uniformnom vanjskom istovjetnošću, nego kristolikom jednakošću i životvornom kompatibilnošću. Crkva se ne ostvaruje po načelima istovjetnih obrazaca jer ona je živi organizam. Tijelo živi život u različitosti i zahvaljujući toj različitosti. Tijelo nije učinkovito ako sve njegove sastavnice nastoje postati oko, kako je apostol Pavao pomalo šaljivo poručivao korintskoj crkvi (1 Kor 12).

I zato je jedinstvo kršćana tek zahvalna tema za propovjedaonice i teološke skupove. Jedinstvo valja razumjeti i onda prihvatiti ono što smo razumjeli i to živjeti. To je najteže, jer svi imamo neke svoje ideje o tome kako se jedinstvo ostvaruje. A naše ideje su najčešće daleko od Božjih ideja, kao što su i naši putovi različiti od Božjih.

Ako se ne usudimo reći da je Bog kriv što je crkva razdijeljena, onda se okomljujemo na Božju riječ. Ona je kriva. Svi i svatko tumači je onako kako mu se sviđa, jer je njezin Tvorac to omogućio. Da je bio jasniji, i nama bi bilo lakše ostvariti njegovu volju. No tu ću vas namjerno razočarati. Jedinstvo Crkve ostaje neostvareno ne zbog različitih tumačenja Božje riječi, nego zbog grijeha sebičnosti i ponosa! Ne razdvaja Crkvu ono što piše u Bibliji, nego ono čega u Bibliji uopće nema!

Zašto je nejedinstvo kršćana gorka realnost?

Htio bih ponuditi nekoliko čimbenika koji najčešće uzrokuju nejedinstvo. Izdvajam samo tri u nadi da će poštenom tragatelju za jedinstvom Kristove crkve pasti

na pamet još neki. To su: grijeh samovolje, grijeh pristranosti na temelju predrasuda i grijeh sektaštva.

1. **Samovolja** se često skriva pod slijepom privrženošću “našem”. Kad je nešto naše, čak i kad to “naše” nema puno smisla, onda je poznato i blisko. “Naše” odražava privrženost. “Naše” se ne preispituje, jer kamo bismo stigli kad bismo dirali temelje na kojima stojimo. “Naše” je drago, jer je naše. Naše ima miris nas, odražava boje koje su nama značajne. Naši zvuci su naši zvuci, čak i onda kad nisu mili drugim ušima. Kad govorimo o Kristovom naučavanju, onda je to isto-
vjetno “našem” naučavanju. Biblija se otvara na našim, dobro poznatim istinama. Isus jasno i glasno govori ono što je nama jasno i glasno. Jer, Isus je naš, a ne njihov. To bi svima našima trebalo biti jasno! A i onim drugima!

2. **Predrasude** su rak-rana mnogih narušenih ili neostvarenih međuljudskih odnosa. U povijesti Crkve poznata je privrženost temeljena na buntu. Povijesna je činjenica da se “s nekima može”, a “s nekima ne može”. Neki kao da se nalaze tu blizu nama za inat. I zato s takvima treba na njihov način. Treba viknuti prvi. Treba naći nešto što nitko drugi nije našao ili je zanemario i onda pokazati tko je u pravu. Ako je protivnik brojniji, krik je žešći. A ljudi vole one koji su spremni povesti u nešto naizgled novo, bolje i svjetlije. Dovoljno je na one druge staviti naljepnicu “opaki, mrtvi, zastarjeli, lažni” i odmah se bolje osjećamo. Koliko je onih u crkvama raznih boja koji se tamo nalaze, ne zato što im je jedinstvo crkve na umu, nego što im je samoispravnost dovoljna? Temeljena na predrasudama. S razlogom ili bez.

3. **Grijeh sektaštva** je privrženost emotivnim nabojima. Otkad je svijeta i vijeka čovjek je bio i ostao podložan svojim osjećajima. Znanjem je mnogo teže manipulirati nego osjećajima. Gluposti naše svakodnevne mahom činimo i onda kad znamo što je dobro i što je zlo, ali osjećaji nas navode da činimo suprotno zdravom razumu. Osjećajima se poigravaju vješti političari, glazbenici i, nemojmo se čuditi, vjerski vođe. Teatralnost se ne uči samo u akademiji za kazališnu umjetnost.

Protestantsko evandeosko vijeće u Republici Hrvatskoj u službi zajedništva Crkve

Gdje se mi u Hrvatskoj nalazimo u svemu tome? Mi crkve reformacije i reformacijske baštine u Hrvatskoj. Jesmo li se ovdje okupili zato što se tako sjajno slažemo ili zato što je to zgodna tema? Hoćemo li ovaj znanstveni simpozij napustiti zajednije ili razdvojenije?

Usprkos svemu prethodno rečenom, možda će nas sve začuditi, ali držim da su hrvatske crkve reformacijske baštine učinile neke značajne korake prema jedinstvu.

Moja vjerna generacija sjeća se dobro zidova koji su dijelili naše crkve. To nisu bili samo zidovi prema tradicionalnim crkvama, Zapadnoj ili Istočnoj. Zidovi su bili čvrsto postavljeni između crkava koje su propovijedale da se temelje na Božjoj riječi. Za posjet nekoj drugoj crkvi moglo se zaraditi isključenje. S propovjedaonica se grmilo o tome kako se valja ženiti i udavati za vjerne iz “naše” crkve. Ostali su smatrani nevjernima. Nevjerni su naravno bili svi oni koji nisu bili “naši”.

U posljednjih dvadesetak godina, od Udruge vjerskih službenika Jugoslavije do Protestantsko evanđeoskog vijeća (PEV) u novoj državi, crkve u Hrvatskoj približile su se kao nikad u svojoj povijesti. Organizacija zajedničkih skupova, obilježavanje Dana reformacije, promocija knjiga, samo su neki elementi koji ohrabruju.

Za vrijeme Domovinskog rata organizirani su zajednički molitveni susreti pastora i propovjednika. Ostvarena je nesebična suradnja na humanitarnom području. Pokrenuta je i organizirana vjeronaučna nastava na temelju zajedničkog nastavnog programa. Unaprijeđena je mogućnost školovanja budućih crkvenih djelatnika na ETF-u u Osijeku, te MVI i Biblijskom institutu u Zagrebu.

Ugovor s Vladom Republike Hrvatske iz 2003. plod je zajedničkog rada. Jesmo li se malo uspavali ove četiri godine nakon priznanja naših crkava na razini države? To je nešto što naša braća iz susjednih zemalja mogu tek priželjkivati. Možda nismo ni sami svjesni što imamo. Katkad mi se čini da se ponašamo kao ptica kojoj su otvorena vrata, a koja uporno sjedi na svojoj prečki u krletki i s nevjericom gleda u prostor izvan krletke.

Kako je sve počelo?

Protestantsko evanđeosko vijeće u Republici Hrvatskoj utemeljeno je 15. svibnja 1992., kao sljednica dotadašnjeg Udruženja evanđeoskih vjerskih službenika. Tada je izabran osnivački odbor u sastavu: dr. Branko Lovrec, dr. Peter Kuzmič, prof. Mladen Jovanović, biskup Endre Langh, Josip Jendričko, Giorgio Grlj i Stevo Dereta. Odboru je povjerena izrada novog statuta Vijeća u skladu s novonastalom društveno-političkom i religijskom situacijom u Republici Hrvatskoj. Odlučeno je da će PEV, kao savjetodavno tijelo, okupljati crkve reformacijske baštine.

PEV se usred Domovinskog rata, na početku stvaranja Republike Hrvatske, uključio u društvena pitanja, osobito ona koja su se odnosila na vjerska prava. 20. studenog 1992. Uredu predsjednika Republike poslan je dopis koji se odnosio na Nacrt o pravnom položaju vjerskih zajednica. Iza ovoga dopisa stajali su predstavnici svih crkava članica PEV-a. Ovaj dopis bio je svojevrsno “ispitivanje snaga” u cilju postizanja što većih sloboda za crkve reformacije i reformacijske baštine. Iz teksta dopisa izdvajam sljedeće:

“Na osnovi uvida u Nacrt zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica, kojeg ste nam poslali 6. studenog o.g., te nakon opsežnog i detaljnog razma-

tranja i konzultacija s predstavnicima drugih vjerskih zajednica, te zaključaka sjednice Protestanskog Evandeoskog Vijeća, održanoj 14. studenoga o.g., slobodni smo vam iznijeti sljedeća zapažanja i primjedbe:

Iznenadjeni smo da, nakon korjenitih demokratskih promjena u našoj Domovini, Vlada Republike Hrvatske smatra da je potreban poseban zakon kojim bi se trebao regulirati pravni položaj vjerskih zajednica. Smatramo da je takav zakon anakroničan i neprimjeren jednom novom demokratskom ustroju kojemu svi mi građani Hrvatske težimo. Prema primjeru iz nekih drugih zemalja, osobito u onim zemljama Zapada, gdje je Crkva odvojena od države, svi pravni problemi vjerskih zajednica rješavaju se u okviru postojećih općih zakona i propisa.

Glede toga, osobito je nejasan članak 8., kojim se Ministru za poslove opće uprave daje pravo da eventualno zabrani djelovanje nekoj vjerskoj zajednici na osnovu "njezina vjerskog nauka ili djelovanja njezinih pripadnika". Koliko je ta ovlast široka, neprimjerena i nadasve štetna po demokratsko ustrojstvo možemo biti u potpunosti uvjereni. Pitamo se: Može li ministar meritorno ocijeniti vjerski nauk i njegove implikacije? Je li takvo pitanje uopće u sferi kompetencija jednog ministra za poslove opće uprave? Može li zakon dopustiti da ministar, po osnovi neprimjerenog ili čak krivičnog prijestupa jedne osobe ili dijela neke vjerske zajednice, zabrani rad čitave te zajednice? O tome valja razmisliti.

Na temelju Nacrta Zakona nije precizno definiran pojam "vjerska zajednica". Radi li se o lokalnoj (mjesnoj) vjerskoj zajednici ili o cjelokupnom udruženju srodnih zajednica? Kako je s onim vjerskim zajednicama koje striktno poštuju načelo autonomnosti i ne udružuju se u saveze?

U članku 10. navodi se da Vlada Republike Hrvatske utvrđuje komisiju sastavljenu od 7 članova. Smatramo da bi se u toj komisiji, ili nekim drugim oblicima njezina radnog tijela, trebali nalaziti i predstavnici vjerskih zajednica, koji bi tako mogli biti pravovremeno izvještavani i koji bi mogli biti nazočni pri određivanju stupnja potrebe i urgentnosti određenih potreba.

Članak 11. navodi da se "Protiv rješenja (o zabrani djelovanja vjerske zajednice) može pokrenuti upravni spor." Nigdje se ne spominje da prestanak ili zabrana djelovanja može proizići jedino nakon uredno provedenog sudskog postupka.

U istom članku spominje se imovina vjerskih zajednica. Znači li to da Država uzima pravo na - konfiskaciju imovine? Nije li time narušeno imovinsko pravo vjerskih zajednica, kao pravnih osoba? Što je s eventualnim pravnim sljednicima?

Vjerujemo da će komisija određena od strane Vlade Republike Hrvatske, razmotriti sve ove naše opservacije i donijeti odgovarajuće izmjene i dopune. Smatramo također da je uputno da Zakon prođe javnu raspravu, prije nego bude donešen."

Dopis je potpisao autor ovoga napisa u svojstvu člana predsjedništva PEV-a. Manje od dvije godine kasnije, u svibnju 1994. Protestantsko evanđeosko vijeće održava prvi, vrlo zapaženi, Sabor, u novoj državi, pod nazivom "Vrijeme za mir i nadu". Valja napomenuti da se ovaj Sabor održava u Bizovcu, pokraj još uvijek nemirnog Osijeka. S toga Sabora, hrvatskoj javnosti su poslana priopćenja za tisak. Evo jednoga:

"Vrijeme za mir i nadu", moto je konferencije predstavnika evanđeoskih crkava u Republici Hrvatskoj. Više od 250 prijavljenih sudionika, od utorka, 24. do subote 28. svibnja, dat će svoj obol ovom značajnom skupu. Svi se oni sastaju u duhu biblijske reformacijske zasade i želi za još uspješnijom suradnjom na planu naviještanja Kristova mira i nade u našoj domovini. Usporedno s ovom konferencijom održava se i Sabor protestantskog evanđeoskog vijeća u Republici Hrvatskoj, kojemu je temeljna zadaća zalaganje za slobodu i nesmetano ispovijedanje i propovijedanje kršćanske vjere te aktivno zalaganje za oživotvorenje i trajno razvijanje i jačanje kršćanskih humanističkih ideja, odnosno promicanje i njegovanje duha dijaloga, načela mira, ljubavi, sloge i razumijevanja ljudskog dostojanstva. Na oba ova skupa nazočni su predstavnici velikog broja crkava reformacijske baštine (Crkva Božja, Reformirana Crkva, Kristove Crkve, Evangelička Crkva, Baptistička Crkva, Evanđeoska Crkva, Metodistička Crkva, Crkva Kristove Braće i nekoliko nezavisnih crkava). Zapaženo mjesto zauzimaju predstavnici kršćanskih humanitarnih organizacija, koje nesebično pomažu mnogima u nevolji u našoj zemlji. To su: Moj bližnji, Agape, Mir na zemlji, Živa riječ, World Relief i Evanđeoska Alijansa.

Za četvrtak je najavljen dolazak predsjednika Komisije za odnose s vjerskim zajednicama pri Vladi Republike Hrvatske dr. Jure Radića i biskupa đakovačko-srijemskog msgr. Ćirila Kosa. Istoga dana planirana je i konferencija za tisak, na kojoj će sudjelovati članovi Predsjedništva Vijeća i ugledni gosti iz inozemstva.

Veoma bogate cjelodnevne programe vode istaknuta svjetska teološka imena. O skladu i jedinstvu Crkve govorit će Duane Elmer, profesor s Wheaton Collega u SAD. O iscijeljenju kroz oprostjenje predavat će teolog Peter MacKenzie, docent na Evanđeoskom teološkom fakultetu u Osijeku. Jill Briscoe, članica upravnog odbora svjetske humanitarne organizacije World Relief i poznata kršćanska spisateljica s opusom od više od dvadeset knjiga, govorit će o suočavanju s boli i oporavkom. Roland Vaughan, direktor međunarodne misije Božje Crkve iz Clevelanda, govorit će na plenarnom predavanju o Božjem pozivu na pomirenje, dok će Stuart McAllister, glavni tajnik Europske evanđeoske alijanse, iznijeti svoje viđenje o mjestu i ulozi Crkve u današnjem svijetu i o ulozi kršćanstva u novoj Europi. Pretposljednji dan konferencije, predsjednik humanitarne organizacije World Relief, Art Gay, ujedno i bivši predsjednik Američke interkonfesionalne udruge, izlagat će o ustrojstvu Crkve i njenom vodstvu.

Pored plenarnih predavanja, radit će i sedam radnih grupa koje će razmatrati aktualna pitanja iz života i djelovanja kršćanskih zajednica. Posebno mjesto zauzimaju razgovori na temu obrazovanja duhovnih djelatnika, o ekumeniskim odnosima i suočavanje s pojavom manje poznatih stranih misijskih djelovanja na prostoru Hrvatske.

Organizatori i sudionici ovih dvaju paralelnih skupova vjeruju da će oni doprinijeti boljem razumijevanju i suživotu raznih kršćanskih denominacija koje imaju značajno mjesto u hrvatskoj povijesti i kulturi. U programu je ostavljeno mjesto za susrete predstavnika pojedinih grupa, kao i vrijeme za zajedničke molitve i slavljenja.”

Bio je to zaista skup do tada nepojmljivog jedinstva crkava u Hrvatskoj. Poruka je bila jasna: Stojimo zajedno jer nam je takvo poslanje!

No Država je ipak nastojala raditi po svojemu. U visokotiražnom “Večernjem listu” od subote 3. lipnja 1995. objavljen je intervju s tadašnjim ministrom za odnose s vjerskim zajednicama, dr. Jurom Radićem. Ovaj ministar pokušao je “kroz mala vrata” nametnuti ideju o navodnim uvjetima koje bi trebale ispunjavati vjerske zajednice ako žele biti priznate i zakonski registrirane.

Nakon kratkog vijećanja i telefonskih poziva, dva dana nakon objavljivanja članka, sastavljeno je izaslanstvo PEV-a koje se uputilo ministru Radiću. Zamjerke ministrovim izjavama bile su sljedeće:

1. Ako je, po Ustavu Republike Hrvatske, Crkva odvojena od države, kako u intervjuu navodi dr. Radić, kako to da država smatra da je potrebno sklapati ugovor jedino s Katoličkom crkvom, bez sudjelovanja drugih vjerskih skupina? Izjava da se Katolička crkva slaže glede oslužbenjivanja vjeronauka u školama, i da se u tom važnom području pojavljuje kao jedini zastupnik, nije demokratski postupak. Vjeronaučna sekcija PEV-a priprema prijedlog vjeronaučnog programa za srednje škole koji će biti predstavljen na Saboru u Crikvenici. Je li država upoznata s tim nastojanjima ili ih jednostavno marginalizira?

2. Dr. Radić spominje zakon o vjerskim zajednicama i njihovu potrebu registracije “kako bi im država omogućila rad i osigurala zaštitu”. O čemu se tu radi? Upoznati smo s prijedlogom ovoga zakona i pravodobno smo reagirali 1991. prosvjedima Hrvatskom Saboru. Rečeno nam je da je taj zakon svojevrсни anakronizam i da neće biti stavljen na saborsko razmatranje. Je li se što promijenilo u tom pogledu?

3. Zapanjuje izjava dr. Radića o tome da će “pritom biti definiran broj osoba, koliko mora imati neka zajednica da bi bila vjerska (!)”. Nakon toga navodi brojku 30.000 ili, kako kaže, u nekim zemljama 50.000 (!). Što to znači? Kakav je to kriterij i tko ima pravo postaviti te granice? Takvi zahtjevi nisu postojali ni u vrijeme komunizma! Trebaju li demokratskoj Hrvatskoj takvi nezamislivi standardi? Ili možda oni služe nekim drugim ciljevima!

Ubrzo nakon ove “žurne intervencije” izaslanstva PEV-a, rasprava o takvom Zakonu je utihnula. PEV je naučio da je moguće učiniti mnogo ako združimo snage i nastupamo jednoglasno.

Sljedeći Sabor uslijedio je vrlo brzo nakon toga, istoga mjeseca, u lipnju 1995. Održan je u Crikvenici. Saboru su prisustvovali predstavnici crkava reformacijske baštine koje žive i djeluju na području Hrvatske i susjedne Bosne i Hercegovine.

“Zasjedalo je predsjedništvo PEV-a, u sastavu, dr. Peter Kuzmič, dr. Branko Lovrec, biskup Endre Langh (u odsustvu), Giorgio Grlj, prof. Mladen Jovanović, Josip Jendričko, mr. Damir Špoljarić i Stevo Dereta te Stanko Jambrek, tajnik ovoga Vijeća. Predstavljena su izvješća o radu devet radnih komisija. Naglašeno je da se ‘Protestantsko evanđeosko vijeće zalaže za ravnopravnost svih vjerskih zajednica, jer to je jedna od temeljnih odrednica svakog istinskog demokratskog ustroja.’ Vijeće je uključeno u paneuropsku akciju ‘Nada za Europu’ i svojim aktivnim članstvom u Europskoj kršćanskoj alijansi sudjeluje u svim pozitivnim nastojanjima Konferencije europskih crkava. Ovom Saboru, pored brojnih gostiju iz SAD-a, Kanade, Australije, Francuske i Italije, prisustvuju i strani izaslanici pojedinih alijansi europskih zemalja. Tako je predsjednik njemačke evangeličke alijanse, gospodin Manfred Kern, pozdravio ovaj Sabor zaželjevši sudionicima uspjeh u radu.

Sudionicima Sabora podnijeto je izvješće posebnog izaslanstva sa sastanka s dr. Jurom Radićem, predsjednikom komisije za odnose s vjerskim zajednicama. Pozdravljena je spremnost ove vladine komisije za uvažavanje mišljenja crkava reformacijske baštine, osobito glede pripreme novoga Zakona o vjerskim zajednicama. Vijeće protestantsko evanđeoskih crkava vjeruje da će nova demokratska i slobodna Hrvatska prepoznati vrijednosti i zasluge svih kršćanskih zajednica i omogućiti njihovo slobodno i nesmetano djelovanje.”

Protestantsko evanđeosko vijeće uključilo se također aktivno u rješavanje nemile situacije unutar Evangeličke crkve u Republici Hrvatskoj. Sa zasjedanja predsjedništva Vijeća poslano je otvoreno pismo Evangeličkoj crkvi u Republici Hrvatskoj, odnosno njezinom vodstvu. Iz pisma izdvajam:

“Pogođeni nemilim događanjima zbog međusobnih optužaba, osuđivanja i rascijepa Evangeličke crkve u Republici Hrvatskoj, predsjedništvo Protestantsko evanđeoskog vijeća na svojoj redovnoj sjednici u petak, 22. ožujka 1996. utjecalo se u molitvi za pomirenje i jedinstvo svoje evangeličke subraće.

Duboko vjerujući da nas Bog po svojoj Riječi uči kako nam valja “... sa svakom vrstom poniznosti i krotkosti i strpljenjem podnositi jedne druge s ljubavlju, nastojeći sačuvati jedinstvo Duha, povezani mirom.” (Ef 4,2-3) i kako je naš Gospodin molio za savršeno jedinstvo (Iv 17) u tom istom Duhu upućujemo, u kršćanskoj ljubavi, pastorima i vjernicima Evangeličke crkve ovo pismo zabrinutosti. Osuđujemo stoga svako nasilje i samovlašće u vođenju crkve i sve neduhovne metode u rješavanju nastalih sukoba te prisjećamo našu evange-

ličku subraću na biblijska načela ljubavi i praštanja uz međusobno poštivanje, te priznavanje pravilnika Evangeličke crkve. Izražavamo također duboko žaljenje što se zbog kidanja jedinstva u Evangeličkoj crkvi i zbog odjeka o tome u široj javnosti stvaraju negativne slike i o drugim crkvama protestansko-reformacijske baštine. Istovremeno molimo Evangeličke crkve Europe, nadležna ekumenska tijela, a posebice Svjetski luteranski savez da pruže svesrdnu i odlučnu pomoć Evangeličkoj crkvi u Republici Hrvatskoj u iznalaženju puta k ostvarenju istinskog jedinstva evangelika u našoj zemlji. Jer Gospodin nas je upozoravao: "Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici" (Iv 13,35).

Evandeoska alijansa Velike Britanije prepoznala je hvalevrijedna nastojanja PEV-a i ponudila partnerstvo s Hrvatskom alijansom. O tome je sačinjeno izvješće od 13. kolovoza 1996.

"Najstarija svjetska evandeoska alijansa, Evangelical Alliance of United Kingdom, koja ove godine u listopadu slavi 150. godišnjicu postojanja i koja okuplja višemilijunsko članstvo crkava i crkvenih organizacija, kao i mnogih vodećih ličnosti, u Velikoj Britaniji, ponudila je partnerstvo Protestantском evandeoskom vijeću u Republici Hrvatskoj na sastanku službenog izaslanika Britanske alijanse, gospodina Johna Earwickera i predstavnika Predsjedništva PEV-a. Hrvatsko evandeosko vijeće, na tom sastanku, koji je održan danas u Crikvenici, predstavljali su tajnik Vijeća, Stanko Jambrek, te članovi užeg Predsjedništva: Stevo Dereta, Giorgio Grlj i Mladen Jovanović. Sastanku je bio nazočan i predstavnik Europske evandeoske alijanse u Hrvatskoj, Johannes Neudeck.

Britanska evandeoska alijansa voljna je povezati se što bliže sa srodnim vijećem u Republici Hrvatskoj. Premda su obje organizacije svjesne kulturnih i povijesnih različitosti, one imaju mnogo dodirnih točaka. Britanska evandeoska alijansa ne želi samo jednostrano partnerstvo, već je spremna učiti iz iskustava života i rada kršćana reformacijske baštine u našoj zemlji, naglasio je gospodin Earwicker. Iskustva reformiranih kršćana u našoj zemlji, na polju evangelizacije, društvenom radu i humanitarnim naporima, visoko su cijenjena među kršćanima u Velikoj Britaniji.

Tajnik Protestantско evandeoskog vijeća u Republici Hrvatskoj, Stanko Jambrek, sudjelovao je na proslavi 150. godišnjice Britanske alijanse u Velikoj Britaniji.

U povodu ovoga Ugovora o partnerstvu u Zagrebu je održan prvi simpozij, 28.-30. listopada 1996.

"Simpozij je uvodno pozdravio sam ministar, dr. Jure Radić, koji je bio vidno iznenađen tako dobrom suradnjom tzv. 'malih vjerskih zajednica'. Na simpoziju su predstavljeni zapaženi govori poznatih imena iz područja povijesti i teoloških znanosti. Dr. Josip Bratulić, predsjednik Matice hrvatske, govorio je

o 'Povijesti hrvatske protestantske književnosti za reformacije'. Dr. Miroslav Volf, s Fuller Theological Seminary, govorio je o 'Kršćanstvu i nacionalnoj pripadnosti'. Predstavljen je projekt izdanja Biblije na Brailleovom pismu za slijepe i taj projekt je predstavio tajnik Saveza slijepih i slabovidnih osoba, prof. Antun Kovač. Dr. Derek Copley, dekan Moorlands College iz V. Britanije govorio je o 'Evanđeoskoj alijansi kao životnoj potrebi suvremene Europe'. Promovirana je također i prva zbirka originalnog kršćanskog pjesništva u redakciji, Vladimira Pšenka.

O ovom znanstvenom simpoziju IKA je objavila napis pod naslovom: "Hrvatska treba biti zemlja u kojoj se savršeno poštuje vjerska sloboda".

Zagreb, 29. 10. 1996. (IKA) - "Hrvatska treba biti zemlja u kojoj se savršeno poštuje vjerska sloboda. Kome je potrebnija Radosna vijest, Evanđelje Isusa Krista, ako ne narodu jedne zemlje koja je prošla strahote i stradanja rata, kao što je prošla Hrvatska? Svi koji propovijedaju poruku o ljubavi spram Bogu i ljubavi prema bližnjemu, potiču na dobro. Zato sve vjerske zajednice u Hrvatskoj uživaju slobodu duhovnog izražavanja i jednakost", istaknuo je dopredsjednik u vladi Republike Hrvatske i predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Jure Radić u svom uvodnom govoru pri otvaranju trodnevnoga znanstvenog simpozija u povodu Dana reformacije u ponedjeljak, 28. listopada, u zagrebačkom hotelu Panorama, kojeg je predvodio pastor Baptističke Crkve iz Rijeke Giorgio Grlj. Okupljene je pozdravio dr. Antun Škvorčević, predstojnik Komisije za ekumenski dijalog pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji. Zaželjivši uspjeh simpoziju, istaknuo je kako mu je osobno drago da se toliko crkava reformacijske baštine okupilo u suradnji na tom znanstvenom simpoziju. Sudionike simpozija također je pozdravio istaknuti predstavnik Evangeličke Crkve u Hrvatskoj Vladimir Šporčić, a prvo predavanje održao je profesor biblijske teologije Mladen Jovanović, propovjednik Kristove Crkve u Zagrebu, koji je govorio o odnosu Biblije i tradicije u svjetlu evanđeoskog pokreta. Dr. Josip Bratulić, predsjednik Matice hrvatske, predstavio je pretisak knjige značajne u povijesti protestantizma u Hrvatskoj "Povijest hrvatske protestantske književnosti za reformacije". Knjigu je g. 1910. izdala tadašnja Matica iz Daruvara. Prvi dan simpozija završio je predavanjem dr. Miroslava Volfa, profesora Teološkog fakulteta u Osijeku o temi "Kršćanska vjera i nacionalna pripadnost".

U godinama koje slijede održane su zapažene tribine, uglavnom u povodu Dana reformacije.

PEV je organizirao i poticao zajedničke nastupe, bogoslužja, seminare i tribine o Danu reformacije te rad na razvoju vjeronaučne nastave u crkvama reformacijske baštine.

PEV se sa sjednica Predsjedništva očitovao o aktualnim političkim događanjima, pozdravljao napore za okončanje rata i povratak prognanika u svoje domove i radio na poboljšanju odnosa Države prema crkvama reformacijske baštine.

PEV je sudjelovao u organizaciji škole Billyja Grahama za evangelizaciju održane 3.-7. studenog 1997. u Stubičkim toplicama. Iste godine je održan vrlo zapažen simpozij “Reformacija u Hrvata”, u povodu 480. obljetnice reformacije.

Zaključak

Sva ova iskustva o suradnji crkava refomacijske baštine u Hrvatskoj dovoljan su argument o tome što je moguće kad se “bratska srca slože”. Ovakvim zajedničkim nastojanjima i zbližavanjem ni jedna od crkava nije izgubila svoj identitet i svoju specifičnost. Dapače, moguće je primijetiti da su u ozračju zajedništva i suradnje specifična obilježja postala jasnija. Jer kad volimo druge i drukčije, ne moramo nužno manje voljeti svoje. Jer Bog nam je dao slobodu djelovanja kako bismo je iskoristili u njegovu slavu. A njegova želja je bila jasna. Nije li naš Gospodin smjerno i gorljivo molio da “svi budu jedno”? Ako je to bila njegova želja, imamo li hrabrosti stati mu na put i ne ostvariti jedinstvo? Koliko je još krvavih suza trebao prolići naš Gospodin prije nego što shvatimo da je snaga Crkve u jedinstvu. Tada i Evanđelje ima smisla jer je provjerljivo među živim ljudima, u svakom naraštaju.

“Gle, kako je dobro i kako je milo kao braća zajedno živjeti!” (Ps 133,1). Odbacimo stoga one zastave i odore koje nas razdvajaju i obucimo se u Krista i stanimo pod jedini stijeg koji vodi u pobjedu - Kristov križ! Jedinstvo kršćana je moguće i ostvarivo. Ne smijemo posustati!

Literatura

Biblija, Bonaventura Duda/Jure Kaštelan urednici, Zagreb, Stvarnost, 1968.

Udruga vjerskih službenika SFRJ i Protestantsko evandeosko vijeće u Republici Hrvatskoj (1989-2008) Pismohrana.

Summary *Unity is not just an unrealized idea of the Christian world, but a biblically founded postulate of the credibility and sustainability (viability) of the Church. In its history the Church has shown that without unity, it ceases to be the “salt and light”. Unity cannot be ideologically imposed, it can only be built through fellowship. The experience of Croatian churches of reformation heritage is strong proof to that fact, since in the past twenty years they have proven that many big things happen when the children of God work together.*

